

ท่านสู้ เพราะท่านเชื่อว่า ท่านทำในสิ่งที่ถูก

โดย ดร.จริยวัฒน์ สันตะบุตร

๒/๕๕๕๕ ๗.๗.๕๕

ดร.จริยวัฒน์ สันตะบุตร ซึ่งเดินทางไปร่วมพิธีปลงศพนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ได้สนทนากับ 'มติชน' เกี่ยวกับบรรยากาศพิธีดังกล่าว ภายหลังเดินทางกลับที่สนามบินดอนเมือง เมื่อเที่ยงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม

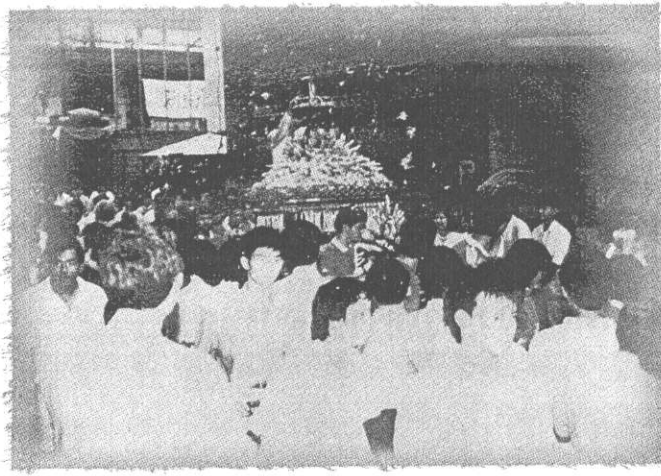
: อยากให้เล่าบรรยากาศในพิธีเผาศพอาจารย์ ปรีดี เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคมที่ผ่านมา

มีคนมาร่วมประมาณ ๔๐๐ คน ทั้งคนไทย และคนต่างชาติ ซึ่งมาจากอังกฤษ เยอรมัน และฝรั่งเศส นายกรัฐมนตรีฝรั่งเศสให้คนนำดอกไม้ นำพวงหรีดมา ทาง จีน ลาว เวียดนาม ก็ส่งตัวแทนมาก่อนบ่าย ๒ โมง ไปยืนรอกันที่ข้างนอกป่าช้า พอบ่าย ๒ โมงก็เข้าไปข้างใน ท่านปัญญาฯ (ปัญญาชนนทกิกขุ) ก็พูดนิดหนึ่ง ก็ไม่ถึงกับเทศน์ เป็นการพูดไว้อาลัย คนที่ไปร่วมก็ยืนไว้อาลัย

ที่แรกฝรั่งก็นึกว่าศพจะทำแบบฝรั่ง จะเผาลอย ก็เอาศพเข้าข้างล่าง ก็ขอท่านปัญญาฯ ลงไปข้างล่างด้วย และญาติพี่น้องที่สนิท ๆ เช่น

คุณป้า (ท่านผู้หญิง พูนศุข) ลูก ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ทางนั้นพอเขาเข้าใจว่าเป็นศพที่ใหญ่ และนายกรัฐมนตรีเขาก็สงหรีดดอกไม้มาให้ เขาก็ยอมให้ยกขึ้นมาข้างบนใหม่เพื่อทำพิธีแบบไทยก็ทำกันตามมีตามเกิด มีโต๊ะหมู่บูชา มีพระประจำวันของท่าน ก็มีพระสงฆ์ไป ๑๑ รูป เดิมที นิมนต์ไว้ ๗ รูป และที่ท่านปัญญาฯซึ่งอยู่ที่อังกฤษก็เลยไปได้ ท่านปัญญาฯก็ไปและก็มีพระจากอังกฤษไปอีก ๓ รูป จากวัดพุทธประทีป และในฝรั่งเศสมีพระลาวด้วย ๒ รูปและก็มีพระไทยด้วย

เมื่อนำศพขึ้นมา ท่านปัญญาฯพูดเสร็จก็นำดอกไม้จันทน์ไปวางกัน เมื่อเราวางเสร็จ ท่านพูดคนหนึ่งของฝรั่งเศส ซึ่งเข้าใจว่าเคยเป็นกงสุลอยู่เมืองไทย รู้จักท่าน ปรีดีมานานก็

ขบวนเชิญอัฐิธาตุของ
นายปรีดี พนมยงค์
จากประเทศฝรั่งเศส
มาประดิษฐานภายใน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ก่อนจะนำไปลอยที่อ่าวไทย
ในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๙

ขึ้นไปพูดเขาบอกว่าในฐานะที่ไม่มีคนฝรั่งเศสมา เขาก็พูดในนามของคนฝรั่งเศส โดยกล่าวว่า ท่านปรีดี เป็นผู้ที่ทำให้ฝรั่งเศสกับไทยมีความสัมพันธ์อันดี ท่านเป็นคนก่อตั้งประเทศสยามยุคใหม่ และท่านเป็นคนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม และฝรั่งเศสกับไทยด้วย

ฝ่ายไทยก็มีท่านทูตโอวาท (สุทธิวาทนฤพุมิ) ทูตไทยประจำฝรั่งเศส ท่านอุปทูตทั้งหมด ประมาณ ๔๐๐ คนแน่นไปหมด ที่มาไม่ได้ก็เขียนจดหมาย โทรศัพท โทรเลขกันมามากมาย ผมว่า ๔๐๐ คน นี้ไม่ใช่น้อยๆเลยนะ เพราะงานมันกะทันหัน

ที่นี่หลังจากที่นำดอกไม้จันทน์ไปวางและกล่าวไว้อาลัยกันเสร็จแล้ว ก็ยกหีบศพลงข้างล่าง พอเข้าเตาเผาก็ใส่เราออกมา เพราะว่าต้องปิดให้แน่น เขาก็ให้เราขึ้นมาข้างบนกัน ผมเดินขึ้นมาข้างบน ท่านปัญญาฯกำลังเทศน์ถึงว่าเป็นบุคคลที่เกิดมาแล้วไม่ยึดอยู่กับสังขาร ไม่ยึดอยู่กับร่างกาย ยึดอยู่กับการทำความดี เกิดมาเป็นคนที่คุ้มค่า ได้ทำมาสารพัดอย่างเพื่อประเทศชาติ แต่ก็ยังมีคนที่หูดามีกิเลสบบดบัง

ท่านก็เทศน์ว่า ควรจะให้hookกับคนที่มิกิเลสทั้งหลาย และก็ควรจะเป็นแบบอย่างในการต่อสู้ในทำนองนี้ แต่ก็ไม่ถึงกับว่าต่อสู้ คือ ให้กระทำความดีต่อไปเรื่อยๆ เสร็จแล้วพระทั้ง ๑๑ รูป ก็สวด พอสวดเสร็จก็เริ่มทยอยกลับ

: พิธีเริ่มตั้งแต่กี่โมง?

เริ่มบ่าย ๒ โมง เลิก ๓ โมงครึ่ง แต่คนมากันตั้งแต่ ๑๑ โมงกัน ก็มีผมไปถึงบ่ายโมง มีคนมารอกันที่ป่าช้าหลายคนเหมือนกัน

: กระดุกเก็บไปไว้ที่ไหน?

ท่านสั่งเอาไว้ว่า ให้เผาให้ละเอียด ก็ต้องทำตามที่ท่านว่า เสร็จแล้วก็ใส่ไว้ในอัฐิคล้ายๆ ฝอบแต่ใหญ่ ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า 'เอิร์น' สูงเกือบศอก ตอนนี้อยู่ที่บ้านชานกรุงปารีส

: ท่านผู้หญิงพูนศุขจะนำกระดุกอาจารย์ ปรีดี กลับมาหรือไม่?

ตามที่ญาติพี่น้อง ลูกๆ และท่านผู้หญิงเองตกลงกัน บังเอิญผมอยู่ที่นั่นด้วยก็ทราบมาว่า ท่านได้ตั้งไว้เป็นข้อแม้ ๓ อย่าง

ประการที่ ๑ ถ้าจะเอากลับมาพูดสั้นๆ ก็คือ 'สัจจะเป็นอมตะ' ซึ่งก็คือสิ่งที่เป็นความ

จริงเปิดเผยออกมา ประการที่ ๒ คนไทย ชาวไทยส่วนใหญ่เข้าใจในสิ่งที่ท่านทำและต่อสู้และประการที่ ๓ กลับมาไม่เชื่อว่าท่านตาย แต่มาเพราะท่านบริสุทธิ์ และคนส่วนใหญ่ต้องการทั้ง ๓ ประการดังกล่าว ท่านพูดมาโดยตลอด เพราะนั่นคือ สิ่งที่ท่านต่อสู้มาตลอดชีวิตตั้งแต่เบื้องต้นกระทั่งบั้นปลาย เพราะฉะนั้นลูกหลานก็เลยอยากให้เป็นอย่างนั้น เพราะนี่เป็นเหตุผลสำคัญที่ท่านต่อสู้มาด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจะท่านจะสิ้นไปแล้ว โดยสังขารรูปร่าง เราก็ต้องยึดถือต่อไป

: ท่านผู้หญิง พูนศุข จะกลับเมืองไทยเมื่อไร?

ตอนนี้ท่านก็ต้องสะสางงานต่อ มีหลายเรื่องคงจะใช้เวลากันอีกนานมาก ท่านผู้หญิงคงจะเดินทางมาบ้าง แต่คงอีกนาน

: งานค้างๆใครจะเข้าไปทำต่อ?

หลายเรื่อง อย่างเรื่องประวัติส่วนตัวก็ต้องท่านผู้หญิง เรื่องที่ค้างอยู่อย่างฟ็องนายอากาศภมรบุตร ก็ต้องลูกๆหลานๆ และก็มีผู้ที่รักความเป็นธรรมก็ต้องช่วยกัน

: อาจารย์ ป่วย อี้งภากรณ์ ได้ไปร่วมงานศพ ด้วยหรือไม่?

อาจารย์ป่วย สงสารสนแสดงความเสียใจเป็นการ์ด และเขียนด้วยลายมือเอง มีข้อความ ๗-๘ บรรทัด ก็มีความเสียใจอย่างสุดซึ้ง และขอส่งกำลังใจมาให้กับท่านผู้หญิงและหลานๆ ในยามที่เศร้าโศก

: เท่าที่มีคนเล่าให้ฟัง วันที่อาจารย์ ปรีดี เสียชีวิต ท่านกำลังทำอะไรอยู่?

ท่านก็อาการปกติดี ตอนเช้าก็ผมฟังจากคุณป้าอีกทีนะสะ อาการปกติ แต่เช้าก็ยังคุยกันอยู่กับคุณ ฉลบฉไล ภรรยาคุณ จำกัด พलगูร

ซึ่งเดินทางไปเยี่ยม ระหว่างนั้นว่า ฉันน่าจะอยู่ได้ เพราะยานะ และก็ทำงานไปเรื่อยๆซัก ๑๑ โมงกว่า กำลังเขียนภาษาฝรั่งเศสอยู่ เรื่องอะไรก็ไม่ทราบ ก็จะขอให้ลูกสาวท่าน คือ คุณสุดา ตรวจ คุณสุดา ก็ติดธุระ ท่านก็เอาขึ้นมานั่งดูอยู่ คุณป้าก็เดินเข้ามาที่ห้องทำงานของท่าน ท่านก็บอกว่าเคื่องตา ระคายตา ปวดตา อะไรนี่แหละสะ ก็ถอดแว่นออกเช็ด แล้วก็ฟุบ ๔-๕ นาที ท่านก็สิ้น หน่วยบรรเทาสาธารณภัยก็มาช่วยกันเต็มที่ เอาเครื่องช็อคหัวใจมา เป่าปาก เรื่องนี้ถ้าจะเอารายละเอียดต้องเอาจากคุณป้า

: กรณีที่หลายๆฝ่ายเรียกร้องให้นำกระดูกอาจารย์ ปรีดี มาทำพิธีอย่างสมเกียรติ และให้มีการสร้างอนุสาวรีย์ของท่านนั้น ทางฝรั่งเศสทราบไหม และมีความเห็นอย่างไร?

ก็ได้อ่านหนังสือพิมพ์บ้างเวลาใครไป แต่นั่นเป็น 'สเป็คคิวเลชัน' ของคนที่อยากจะพูดก็พูดกันไป ก็หวังดีบ้าง อยากจะแห่รัฐบาลบ้าง ครอบครัวเขาก็ไม่พูดกัน ครอบครัวเขาก็อย่างที่บอกใจว่า ถ้าประเด็นต่างๆ เรื่องสำคัญต่างๆ เป็นอมตะออกมาแล้ว ก็ชาวไทยส่วนใหญ่เข้าใจสิ่งที่ท่านต่อสู้และเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจสิ่งที่ท่านทำมา เห็นคุณค่า และอยากให้กลับ ผมว่าทางครอบครัวของท่านคงพิจารณาจะให้กลับหรือไม่เมื่อนั้น ไม่ใช่ใครมาบอกอย่างโน้นอย่างนี้แล้วก็กลับ มันคนละเรื่องกัน คือว่าถ้าคุณถูกเนรเทศออกไปได้นานอย่างนี้ แล้วสู้ด้วยความจริงใจ แต่มากลับด้วยเรื่องคนมาตะโกนว่าให้อภัยกัน มันไม่ใช่ คนละเรื่อง สิ่งทั้งหมดมันขึ้นอยู่กับว่าท่านสู้เพราะท่านบริสุทธิ์ สู้เพราะเชื่อว่าทำในสิ่งที่ถูกมาตลอด